

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки і маркетингу.
Протокол № 10 від 20.12.2013 р.

Укладачі: Орлов П. А.
Рубан В. В.

M54   Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання / укл. П. А. Орлов, В. В. Рубан. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 28 с. (Укр. мов.)

Подано методичні рекомендації, що призначені для поглиблення, систематизації і контролю знань, отриманих студентами в процесі вивчення теоретичної частини навчальної дисципліни. Запропоновано задачі, розв'язання яких сформує у студентів практичні навички управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств у сучасних умовах.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання.

Вступ

Мета навчальної дисципліни "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" полягає у формуванні у студентів теоретичних знань і практичних навичок з оцінки стану й управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств у сучасних умовах.

Метою практичних занять є систематизація, поглиблення і контроль знань, отриманих студентами на лекціях, самостійних заняттях, консультаціях. При підготовці до кожного семінарського та практичного занять студент повинен вивчити теоретичний матеріал і рекомендовану літературу.

Плани семінарських занять

Змістовий модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності

Тема 1. Предмет, методи і завдання навчальної дисципліни

- 1.1. Основні напрями зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
- 1.2. Метод позитивного і нормативного аналізу, метод комплексного підходу до досліджуваних проблем. Зв'язок навчальної дисципліни з іншими дисциплінами.
- 1.3. Завдання навчальної дисципліни.

Література: основна [2; 4; 6; 8; 17; 19]; додаткова [32].

Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність України

- 2.1. Зовнішня торгівля як основна форма зовнішньоекономічної діяльності.
- 2.2. Види зовнішньоторговельних операцій і їх характеристика.
- 2.3. Роль зовнішньої торгівлі в системі зовнішньоекономічних зв'язків.
- 2.4. Міжнародна виробнича кооперація і її особливості.
- 2.5. Стан і перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.
- 2.6. Перспективи розвитку вільних економічних зон в Україні.

Література: основна [2; 6; 8; 16; 18 – 21]; додаткова [42; 46; 48].

Тема 3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі

- 3.1. Біржова торгівля. Основні центри міжнародної біржової торгівлі. Тенденції розвитку біржової торгівлі. Основні біржові товари.
- 3.2. Угоди з реальним товаром і ф'ючерсні. Порядок біржової торгівлі. Переваги біржової торгівлі. Порядок хеджування експортних та імпорتنих операцій.

- 3.3. Міжнародні торги як конкурсна форма пошуку ділових партнерів.
- 3.4. Зустрічна торгівля і її основні форми. Зустрічні закупівлі. Кліринг.
- 3.5. Аукціонна торгівля. Аукціони відкриті і закриті. Порядок організації і проведення аукційного торгу.

Література: основна [2; 4; 8; 16; 19]; додаткова [33].

Тема 4. Міжнародний контракт купівлі-продажу

- 4.1. Зразкова структура контракту.
- 4.2. Базисні умови постачань Інкотермс–2000 при перевезенні продукції різними видами транспорту.
- 4.3. Вибір валюти платежу. Основні умови платежів. Розрахунки в кредит. Гарантії експортера.

Література: основна [2; 4; 6; 15; 19]; додаткова [32; 34].

Тема 5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі

- 5.1. Обсяг і динаміка зовнішньоторговельного обороту країни. Розвиток торгівлі з окремими країнами і групами країн. Структура експорту й імпорту.
- 5.2. Економічний ефект і ефективність зовнішньоторговельного товарообміну. Значення розрахунків економічної ефективності зовнішньоекономічних зв'язків. Завдання в області підвищення ефективності зовнішньоекономічного комплексу.
- 5.3. Народногосподарський та госпрозрахунковий підходи до оцінки ефективності зовнішньоторговельних операцій.
- 5.4. Система вартісних показників, використовуваних при оцінці економічної ефективності зовнішньої торгівлі. Відпускні ціни експортної й імпоротної продукції. Переведення іноземної валюти в гривні.
- 5.5. Фінансово-кредитні умови зовнішньоторговельних операцій і їх облік при аналізі й оцінці ефективності зовнішньої торгівлі. Методика визначення й використання в розрахунках коефіцієнта кредитного впливу. Основні ризики експортера. Форми зниження ризиків. Факторинг.
- 5.6. Методика визначення економічного ефекту (ефективності) від постачання продукції на експорт. Мінімально припустима експортна ціна.
- 5.7. Економічна ефективність імпорту продукції.
- 5.8. Економічна ефективність товарообмінних операцій.
- 5.9. Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.
- 5.10. Науково-технічний експорт. Особливості оцінки економічної ефективності науково-технічного експорту та імпорту.

Література: основна [2; 4; 7; 8; 11 – 15; 18; 19]; додаткова [42].

Тема 6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування

6.1. Поняття конкурентоспроможності продукції.

6.2. Діючі методики оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування.

6.3. Критерії конкурентоспроможності машин і устаткування.

6.4. Методи розрахунку витрат і результатів за термін служби машин і устаткування.

6.5. Основні напрями підвищення обґрунтованості оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування.

Література: основна [8; 9; 10; 12 – 15; 29]; додаткова [32; 34].

Змістовий модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації

Тема 7. Упровадження системи управління якістю на основі стандартів ISO серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства

7.1. Поняття конкурентоспроможності підприємства. Фактори, що визначають конкурентоспроможність.

7.2. Нормативна база управління якістю і сертифікацією на основі міжнародних стандартів ISO серії 9000:2008. Стандарти американських виробників автомобілів QS 9000.

7.3. Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ISO 9001 версії 2008 року. Переваги підприємства, що впровадило і сертифікувало систему управління якістю, при виході на закордонні ринки.

7.4. Етапи впровадження системи управління якістю. Сертифікація системи управління якістю.

7.5. Досвід вітчизняних підприємств із сертифікації систем управління якістю за стандартами ISO серії 9000.

Література: основна [2; 6; 8; 11 – 15; 17; 19]; додаткова [32].

Тема 8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами

8.1. Основні міжнародні та регіональні організації з стандартизації і сертифікації.

8.2. Цілі сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

8.3. Основні схеми сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів. Сертифікація продукції в країнах Європейського економічного співтовариства. Переваги, забезпечувані сертифікацією продукції за міжнародними стандартами.

8.4. Сертифікація продукції в Україні та інших країнах СНД.

8.5. Значення сертифікації для підвищення конкурентоспроможності продукції.

Література: основна [8; 12; 13; 17; 21]; додаткова [35].

Тема 9. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями

9.1. Спільні підприємства (СП) з іноземними інвестиціями як форма довгострокового співробітництва. Стан спільного підприємства в Україні.

9.2. Цілі засновників СП. Законодавство України про СП. Порядок створення СП на території України.

9.3. Система показників, які використовуються для визначення й аналізу економічної ефективності СП. Класифікація і перелік вихідних даних для розрахунку ефективності СП. Оцінка економічної ефективності створення і діяльності СП.

9.4. Розподіл прибутку СП. Оподаткування СП. Основні проблеми розвитку СП.

9.5. Спільні підприємства за участю українських засновників за кордоном.

9.6. Шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємства в Україні.

Література: основна [2; 4; 6; 20]; додаткова [33].

Тема 10. Міжнародні корпорації

10.1. Поняття міжнародної корпорації (МК).

10.2. Транснаціональні корпорації (ТНК) і багатонаціональні корпорації (БНК) як форми економічних зв'язків між країнами.

10.3. Особливості правового регулювання діяльності МК. Трансферні ціни.

Література: основна [6; 8; 15; 20; 25]; додаткова [33; 47; 49].

Тема 11. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні

11.1. Закордонний досвід створення вільних економічних зон (ВЕЗ).

11.2. Досвід створення ВЕЗ в Україні і спеціальних режимів інвестиційної діяльності.

Література: основна [4; 6; 9; 17 – 22]; додаткова [33; 37].

Тема 12. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності

12.1. Основні методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності.

12.2. Страхування вантажів і експортних кредитів.

12.3. Страхування в сфері зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності.

Література: основна [4; 6; 8; 12; 13; 27]; додаткова [36].

Завдання до практичних занять

Завдання 1

На підставі даних табл. 1 перерахувати ціну експортної угоди підприємства, що передбачає кілька варіантів платежів у кредит, до умов платежу готівкою, вибрати найбільш вигідний для підприємства-експортера.

Таблиця 1

Вихідні дані

Показник	Варіанти завдання				
	1	2	3	4	5
Ціна експортованої продукції відповідно до контракту, тис. євро	1 200	1 800	2 200	2 500	2 950
Річна ставка банківського відсотка, %	10	12	14	16	18
Річна ставка фірмового кредиту, %	5	6	8	9	9

Варіанти платежу в кредит:

- 1) платіж здійснюється через 2 роки;
- 2) платіж здійснюється рівними внесками протягом 5 років;
- 3) платіж готівкою – 40 %, а частина, що залишилася, вноситься рівними частинами протягом трьох років.

Завдання 2

Підприємство укладає контракт на експорт 350 т металу.

На підставі даних табл. 2 перерахувати ціну експортної угоди підприємства, що передбачає кілька варіантів платежів у кредит, до умов платежу готівкою, вибрати найбільш вигідний для підприємства.

Вихідні дані

Показник	Варіанти завдання				
	1	2	3	4	5
Ціна тони металу, євро	450	600	700	750	800

При цьому розглядається кілька варіантів зовнішньоторговельної ціни FOB і умов платежу:

1) базовий варіант. Протягом 30 днів із моменту відвантаження вноситься 20 % вартості металу за контрактом, а сума, що залишилася, погашається на виплат протягом 15 місяців рівномірними платежами;

2) ціну партії металу імпортер запропонував зменшити на 3 тис. євро. Платіж здійснюється протягом 45 днів;

3) ціну партії металу імпортер запропонував збільшити на 2 тис. євро порівняно з базовим варіантом. Готівкою вносяться 10 %, а сума, що залишилася, погашається на виплат протягом 20 місяців рівномірними щомісячними платежами;

4) ціну партії металу імпортер запропонував збільшити на 5 тис. євро порівняно з базовим варіантом. Готівкою вносяться 10 %, а сума, що залишилася, погашається на виплат протягом 2 років рівномірними сумами, внесеними наприкінці кожного року.

Необхідно вибрати найбільш вигідний варіант ціни й платежу для експортера й імпортера за умови, що коефіцієнт, що відповідає місячному банківському відсотку ($P_{БМ}$), дорівнює 0,01, а коефіцієнт, що відповідає місячному відсотку за надання товарного кредиту, дорівнює 0,005.

Методичні рекомендації до виконання завдань 1, 2

Для разових платежів приведення до умов платежу готівкою здійснюється множенням вартості угоди на відповідний коефіцієнт кредитного впливу.

Коефіцієнт кредитного впливу $K_{КВ}$ дозволяє приводити ціну продукції (виторг) до умов платежу готівкою в тих випадках, коли покупцеві надається розстрочка платежу (кредит). При відсутності розстрочки платежу величина $K_{КВ}$ дорівнює одиниці.

У загальному випадку значення коефіцієнта кредитного впливу розраховується за формулою:

$$K_{KB} = Y_{\Gamma} + \sum_{t_{п}}^{t_{к}} Y_t \times (1 + \Pi_{Б} - \Pi_{\Phi})^{1-t}, \quad (1)$$

де Y_{Γ} – частка платежу готівкою в загальній сумі контракту;

$t_{п}$, $t_{к}$ – відповідно початковий і кінцевий роки розрахункового періоду;

Y_t – частка платежу за контрактом у t -му році в загальній його сумі;

$\Pi_{Б}$ – коефіцієнт, що відповідає величині річного банківського відсотка для позичальника (прогноз або на момент угоди);

Π_{Φ} – коефіцієнт, що відповідає річному %, що стягує з покупця за надання (товарного) фірмового кредиту;

t – рік, платіж якого приводиться.

Для випадку рівномірного погашення кредитованої частини протягом декількох років T формула набуває такого виду:

$$K_{KB} = Y_{\Gamma} + \frac{Y_t \times [(1 + \Pi_{Б} - \Pi_{\Phi})^T - 1]}{(1 + \Pi_{Б} - \Pi_{\Phi})^{T-1} \times (\Pi_{Б} - \Pi_{\Phi})}, \quad (2)$$

де T – період розстрочки в роках;

Y_t – частка платежу в кожному t році стосовно загальної його суми.

Аналогічно K_{KB} може розраховуватися й у помісячному розрізі з урахуванням місячних значень $\Pi_{бм}$ і $\Pi_{фм}$ і періоду розстрочки в місяцях M замість T :

$$K_{KB} = Y_1 + \sum_{m=2}^M Y_m \times (1 + \Pi_{бм} - \Pi_{фм})^{1-m}, \quad (3)$$

де Y_1 – частка платежу за перший місяць;

Y_m – частка платежу в кожному m -му місяці.

$$K_{KB} = Y_1 + \frac{Y_m \times [(1 + \Pi_{бм} - \Pi_{фм})^M - 1]}{(1 + \Pi_{бм} - \Pi_{фм})^{M-1} \times (\Pi_{бм} - \Pi_{фм})}. \quad (4)$$

Завдання 3

Потрібно визначити економічний ефект від імпорту устаткування.

Дані про ціну устаткування й додаткові витрати, пов'язані з імпортом за варіантами завдання наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Вихідні дані

Показник	Варіанти завдання				
	1	2	3	4	5
Імпортна ціна устаткування (DDP), тис. євро	60	65	70	50	75
Додаткові витрати, пов'язані з імпортом, тис. грн	1,4	1,6	1,8	1,1	2,0
Ставка ПДВ, %	20	20	20	20	20
Ціна реалізації устаткування на внутрішньому ринку, тис. грн	485	510	625	420	650

Розрахувати ефект від використання імпортного устаткування в трьох варіантах:

1) у вигляді економії порівняно з варіантом придбання устаткування вітчизняного виробництва з аналогічними характеристиками за 520 тис. грн;

2) у вигляді прибутку від використання імпортного устаткування для виробництва продукції, що раніше не випускалася в Україні, якщо з його допомогою протягом 4-х років буде виготовлено 400 тис. шт. продукції (по 100 тис. шт. щорічно), реалізованої за середньою ціною (з урахуванням ПДВ) 70 грн, а повна собівартість одиниці продукції – 50 грн;

3) у вигляді прибутку від його реалізації на внутрішньому ринку.

Курс євро дорівнює 10,8 грн.

Завдання 4

Мета завдання – виконати розрахунок і аналіз ефективності експорту продукції.

Потрібно визначити економічну доцільність експорту продукції в Німеччину й економічний ефект підприємства при вихідних даних, наведених у табл. 4. Економічний ефект від експорту розрахувати у двох варіантах:

- 1) як прибуток від експорту;
- 2) додатковий прибуток порівняно з реалізацією продукції на внутрішньому ринку.

Таблиця 4

Вихідні дані

Показник	Варіанти завдання			
	1	2	3	4
Кількість продукції, що може бути експортована, шт.	30 000	32 000	34 000	36 000
Повна собівартість одиниці продукції для реалізації на внутрішньому ринку, грн	409	390	380	370
Додаткові витрати для обробки одиниці експортної продукції, грн	50	48	46	42
Транспортні витрати, страховка й інші витрати, пов'язані з експортом одиниці продукції, євро	35	33	31	29
Зовнішньоторговельна ціна одиниці продукції, євро	170	168	167	166
Ціна одиниці даної продукції на внутрішньому ринку, з урахуванням ПДВ, грн	1 350	1 340	1 330	1 320
Сумарна економія на умовно-постійних витратах у результаті росту обсягу виробництва (E_{yn}), тис. грн	11	12	13	14
Розмір ПДВ, що підлягає поверненню експортеру ($ПДВ_n$), грн/шт.	70	60	55	50
На дату контракту Національним банком України встановлений наступний курс: 1 євро	10,8 грн			

Методичні рекомендації до виконання завдань 3, 4

Експорт товарів є доцільним, якщо в результаті забезпечується позитивний економічний ефект. При розрахунку ефекту необхідно врахувати витрати на виробництво продукції, додаткові витрати відносно експорту, експортну ціну виробу й курс отриманої валюти тощо.

На розмір госпрозрахункового економічного ефекту підприємства істотно впливає діючий порядок валютного регулювання. Величина госпрозрахункового економічного ефекту підприємства від експорту підприємства його додатковим прибутком порівняно з реалізацією на внутрішньому ринку або прибутком.

Формула для розрахунку економічного ефекту у вигляді додаткового прибутку підприємства від експорту продукції E при діючому порядку валютного регулювання має такий вигляд:

$$E = (\text{Ц}_E \times K_{KB} + E_{уп} + \text{ПДВ}_п - T_E - Z_E - \text{Ц}) \times N, \quad (5)$$

де Ц_E – експортна ціна одиниці продукції, грн (валюта перерахована у гривню згідно з курсом НБУ);

T_E – транспортні, страхові, інші накладні витрати, мито, оплачувані експортером, грн/од. продукції;

K_{KB} – коефіцієнт кредитного впливу;

Z_E – додаткові витрати, пов'язані з експортом одиниці продукції (доробка, упакування, обслуговування, гарантійний ремонт), грн;

$E_{уп}$ – економія на умовно-постійних витратах у результаті зростання обсягу виробництва, грн/шт.;

$\text{ПДВ}_п$ – сума ПДВ, що підлягає поверненню, грн;

Ц – ціна реалізації одиниці продукції на внутрішньому ринку, без ПДВ і акцизного збору, грн;

N – кількість (експортованої продукції) у натуральних одиницях.

Мінімально допустиму експортну ціну одиниці продукції в іноземній валюті можна визначити за формулами:

$$\text{Ц}_{E \min} = \frac{\text{Ц} + T_E + Z_E - E_{уп} - \text{ПДВ}_п}{K_{KB}}, \quad (6)$$

$$\text{Ц}_{E \min} = \frac{C + T_E + Z_E - E_{уп} - \text{ПДВ}_п}{K_{KB}}. \quad (7)$$

Завдання 5

Необхідно визначити економічний ефект від імпорту легкових автомобілів із метою їх реалізації на ринку України при наступних контрактних умовах. Кількість імпортованих автомобілів, ціни імпортованих автомобілів у євро й ціни реалізації одного автомобіля на внутрішньому ринку за варіантами наведені в табл. 5.

Таблиця 5

Вихідні дані

Показник	Варіанти завдання				
	1	2	3	4	5
Кількість автомобілів, шт.	25	23	26	16	14
Ціна одного імпортованого автомобіля при базисі DAF, тис. євро	19	22	24	16	12
Ціна реалізації одного автомобіля на внутрішньому ринку, тис. грн	270	310	330	220	190

Інші вихідні дані наведені далі.

Митне оформлення – 76 грн/шт. Ввізне мито 4 % від митної вартості. Акцизний збір – 2 700 грн/шт. Ставка ПДВ – 20 %. Витрати на транспортування автомобіля від границі становить 200 грн./шт. Видатки на сертифікацію автомобіля в Україні 500 грн/шт. Видатки, пов'язані із продажем автомобіля, 150 грн/шт. Курс євро на дату перетинання автомобілями митного кордону 10,8 грн.

Завдання 6

Потрібно визначити доцільність і ефективність придбання імпортного електрозварювального автомата замість вітчизняного напівавтомата (табл. 6).

Вихідні дані

№ п/п	Показник	Значення показника
1	Річна продуктивність, у тонах зварювальних конструкцій: імпортного зварювального автомата; вітчизняного зварювального напівавтомата	200 80
2	Ціна зварювання 1 т конструкцій (з урахуванням ПДВ), грн/т	1 500
3	Поточні витрати при виробництві зварювальних робіт (без амортизації на реновацію), грн/т, з використанням: імпортного автомата; вітчизняного напівавтомата	230 250
4	Нормативний коефіцієнт приведення різночасних витрат і результатів	0,1
5	Термін служби, років: імпортного автомата; вітчизняного напівавтомата	4 5
6	Ціна вітчизняного напівавтомата, тис. грн	90
7	Витрати на транспортування й налагодження вітчизняного напівавтомата, тис. грн	2
8	Зовнішньоторговельна ціна імпортного автомата, тис. дол. США	29
9	Мито, збори, податки, транспортні, страхові й інші витрати, що несе імпортер, а також витрати на монтаж і налагодження імпортного напівавтомата, тис. грн	10
10	Вартісна оцінка супутніх корисних результатів при використанні імпортного автомата, тис. грн/рік	1 800

На дату підписання контракту курс долара США дорівнює 7,95 грн.

Завдання необхідно виконати у двох варіантах: 1 – вітчизняні напівавтомати можуть бути придбані в потрібній кількості; 2 – вітчизняні напівавтомати не можуть бути виготовлені в необхідний термін і в потрібній кількості.

Методичні рекомендації до виконання завдань 5, 6

Обґрунтуванням доцільності придбання імпортного устаткування замість наявного вітчизняного служить величина економічного ефекту від імпорту:

$$E = Z - C_i \times K_{KB} - T_i, \quad (8)$$

де Z – вартісна оцінка імпортного устаткування, грн;

C_i – зовнішньоторговельна ціна імпортного устаткування, грн (валюта перерахована у гривню згідно з курсом НБУ);

T_i – мито, збори, податки, транспортні, страхові й інші витрати, оплачувані імпортером, грн/од. продукції.

Вартісна оцінка автомобіля, імпортованого для реалізації на внутрішньому ринку, визначається як різниця між виторгом від його продажу за винятком видатків, пов'язаних з його сертифікацією в Україні й продажем.

Податок на додану вартість (ПДВ) імпортованих товарів визначають як добуток коефіцієнта, що відповідає ставці ПДВ, на суму митної вартості цих товарів у гривнях, мита й акцизного збору.

У випадку наявності на ринку вітчизняного аналога для визначення вартісної оцінки імпортного устаткування доцільно використовувати формулу:

$$Z = C_0 \times K_{\Pi} \times K_t + \frac{[(P_v \times K_{\Pi} - P_i) E_H (K_i - K_v \times K_{\Pi}) + B_c][(1 + E_H)^t - 1]}{E_H (1 + E_H)^{t-1}}, \quad (9)$$

де C_0 – витрати на придбання одиниці вітчизняного устаткування, аналогічного імпортному, грн;

K_{Π} – коефіцієнт, що враховує зміну річної продуктивності імпортного устаткування порівняно з вітчизняним $K_{\Pi} = \frac{B_i}{B_v}$,

де B_i , B_v – відповідно річна продуктивність імпортного й вітчизняного устаткування);

K_t – коефіцієнт, що враховує зміна терміну служби до списання імпортного устаткування порівняно з вітчизняним;

E_H – нормативний коефіцієнт приведення різночасних витрат і результатів;

P_v , P_i – річні поточні витрати споживача в результаті застосування відповідно до одиниці вітчизняного й імпортного устаткування (без обліку амортизації на реновацію), грн;

K_v , K_i – супутні капітальні вкладення при використанні відповідно вітчизняного й імпортного устаткування, грн;

B_c – вартісна оцінка супутніх корисних результатів (економічних, соціальних, екологічних), забезпечуваних при використанні імпортного устаткування, грн/рік.

З метою проведення повного аналізу ефективності імпорту варто розрахувати такі показники, як валютна ефективність імпорту й максимально припустима (беззбиткова) зовнішньоторговельна ціна устаткування.

Валютна ефективність імпорту:

$$E_B = \frac{Z - T_I}{C_I \times K_{KB}}. \quad (10)$$

Максимально припустима зовнішньоторговельна ціна:

$$C_{I\text{ПР}} = \frac{Z - T_I}{K_{\text{КВ}}}. \quad (11)$$

Якщо на внутрішньому ринку не продається закордонне устаткування, що передбачається імпортувати, і немає вітчизняного устаткування, аналогічного імпортному, то доцільність придбання імпортного устаткування для використання на підприємстві також визначається по величині економічного ефекту від імпорту (8).

Але в цьому випадку вартісну оцінку імпортного устаткування варто визначати на основі сумарного прибутку, забезпечуваної від експлуатації імпортного устаткування за строк його служби. Вартісна оцінка імпортного устаткування з погляду споживача по сумарному прибутку від його використання, наведеної до моменту його придбання й уведення в експлуатацію:

$$Z_I = \Pi_1 + \frac{\Pi_2}{1 + E_H} + \dots + \frac{\Pi_t}{(1 + E_H)^{t-1}}, \quad (12)$$

де Π_1 , Π_2 , Π_t – прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, від використання імпортного устаткування відповідно протягом першого, другого, t -го року його експлуатації, грн:

$$\Pi_t = V_t (C_t - C_t - H_t), \quad (13)$$

де V_t – випуск продукції за допомогою імпортного устаткування в t -му році, од.;

C_t – ціна одиниці продукції, виробленої за допомогою імпортного устаткування в t -му році (без ПДВ і акцизного збору), грн;

C_t – повна собівартість одиниці продукції, грн;

H_t – податок на прибуток одиниці продукції, грн;

t – термін служби імпортного устаткування, рік.

При стабільності показника щорічного прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства, розрахункова формула набуває вигляду:

$$Z = \frac{\Pi[(1 + E_H)^t - 1]}{E_H(1 + E_H)^{t-1}}. \quad (14)$$

Якщо на внутрішньому ринку є устаткування, що підприємство збирається імпортувати, то вартісна оцінка імпортного устаткування дорівнює його ціні на внутрішньому ринку.

Завдання 7

Необхідно визначити значення інтегрального економічного показника якості машин аналогічного призначення моделей А і Б, відповідно до вітчизняного й закордонного виробництва. Необхідні вихідні дані наведені в табл. 7.

Таблиця 7

Показники машин

Показник	Значення показників	
	машина моделі А	машина моделі Б
Ціна машини, тис. грн	80	130
Оплата мита, страховки, зборів, податків і інші витрати, що оплачує імпортер, тис. грн	—	14,3
Витрати на транспортування, монтаж, налагодження машини, тис. грн	1,8	4,0
Середньорічна продуктивність машини, шт.	12 000	12 500
Термін служби машини до списання, років	8	8
Витрати на технічне обслуговування й ремонти машини (без амортизації) за термін служби машини, розраховані з урахуванням фактора часу, тис. грн	70	102
Витрати на експлуатацію машини за термін служби, розраховані з урахуванням фактора часу, тис. грн	110	216

На підставі отриманих результатів виявити фактори, що визначили переваги машини, що має краще значення інтегрального економічного показника якості.

Завдання 8

Підприємство планує закупити 60 тис. тройських унцій срібла в грудні поточного року. Оскільки воно очікує підвищення цін, то вирішує в червні убезпечити себе від такого розвитку подій за допомогою хеджування.

1 червня на Чиказькій товарній біржі грудневий ф'ючерсний контракт на срібло котирується по 8,9 дол. за унцію (31,1 гр.) (одиниця контракту – 1 000 унцій), а ціна наявного ринку – 8,8 дол. за унцію.

4 грудня підприємство закриває ф'ючерсні контракти офсетною операцією й оплачує поставку 60 тис. тройських унцій срібла за сформованою ринковою ціною.

4 грудня ціни наявного ринку становлять 10,5 дол. за унцію срібла, а грудневий ф'ючерсний контракт також котирується по 10,5 дол. Опишіть дії підприємства-хеджера, визначте фінансовий результат закупівлі срібла, якщо витрати на хеджування становлять 0,1 % від вартості контракту.

Крім того, необхідно визначити фінансовий результат закупівлі срібла для варіанта розвитку ситуації, коли ціна наявного ринку 4 грудня буде дорівнює 7,2 дол. за унцію й грудневий ф'ючерсний контракт також буде котируватися по 7,2 дол. за унцію.

Завдання 9

Фермер припускає зібрати 3 тис. т кукурудзи на початку листопада поточного року. 15 квітня котирування листопадових ф'ючерсних контрактів на кукурудзу становлять 2,0 дол. за бушель (1 бушель = 30,28 л = 25,4 кг кукурудзи). Одиниця контракту – 1 000 бушелів. Побоюючись зниження цін на кукурудзу в листопаді, фермер вирішує хеджувати весь врожай. 5 листопада фермер продає зібраний врожай 2,4 тис. т кукурудзи за ціною 1,3 дол. за бушель і закриває свої ф'ючерсні контракти офсетними операціями по 1,3 дол. за бушель. Опишіть дії фермера з хеджування й визначте фінансовий результат від реалізації кукурудзи, якщо витрати на хеджування становлять 0,15 % вартості контракту.

Крім того, необхідно визначити фінансовий результат від реалізації кукурудзи для варіанта, якщо 5 листопада ціна кукурудзи на наявному ринку складе 2,6 дол. за бушель і ф'ючерсний контракт котирується по 2,6 дол. за бушель.

Завдання 10

Самостійно скласти умови завдання на хеджування майбутньої операції по закупівлі або продажу реального біржового товару й вирішити його.

Методичні рекомендації до виконання завдань 8 – 10

Хеджування (страхування) майбутньої операції по закупівлі реального біржового товару від підвищення цін здійснюється за допомогою придбання ф'ючерсних контрактів на період і обсяг передбачуваного придбання реального товару. Ф'ючерсні контракти закриваються зворотної (офсетної) операцією. У завданні 8 – операцією продажу раніше придбаного срібла. Отже, у випадку підвищення цін на срібло підприємство, закриваючи ф'ючерсні контракти, виграє, тому що вони купувалися раніше за більш низькими цінами. На цю суму зменшаться втрати підприємства від придбання не-

обхідного йому срібла за більш високими цінами порівняно з тими, за якими здобувалися ф'ючерсні контракти.

У випадку ж зниження цін на срібло до моменту його закупівлі порівняно з ціною ф'ючерсних контрактів підприємство-хеджер зазнає збитків. Йому вигідніше було б не займатися хеджуванням. Таким чином, хеджування в одному випадку забезпечить прибуток, а в другому – збиток підприємству.

У завданні 9 фермер, здійснюючи хеджування майбутньої операції реалізації врожаю кукурудзи, повинен продати ф'ючерсні контракти на весь обсяг очікуваного врожаю з поставкою її в період завершення збору врожаю. У випадку зниження цін на кукурудзу, чого боявся фермер, він виграє при закритті ф'ючерсних контрактів офсетною операцією, тобто від придбання кукурудзи за більш низькими цінами, ніж вона продавалася. На цю суму виграшу будуть зменшені втрати фермера від зниження цін, за якими він буде продавати зібраний урожай кукурудзи.

Якщо ціни на кукурудзу замість зниження до моменту збору врожаю, навпаки, виростуть, то фермер одержить більш низький дохід від реалізації врожаю порівняно з варіантом, якби він не здійснював хеджування.

Отже, хеджування операції продажу кукурудзи в першому випадку забезпечить фермерові позитивний фінансовий результат (прибуток), а в другому випадку – негативний фінансовий результат (збиток).

Завдання 11

Потрібно розподілити річний прибуток між вітчизняним та іноземним засновниками спільного підприємства (СП).

Вихідні дані для розрахунку внеску засновників СП у статутний фонд наведені в табл. 8. Курс євро згідно з НБУ складає 10,8 грн.

Таблиця 8

Внесок засновників у статутний фонд СП

Вид внеску	Вартість внеску, млн євро
1	2
1. Земельна ділянка	150
2. Виробничі будинки, спорудження вітчизняного учасника	70
3. Будинки соціально-побутового призначення	53
4. Устаткування:	
українського учасника;	25
іноземного учасника	28

1	2
5. Засоби автоматизації іноземного учасника	7
6. Технічна документація: українського учасника;	15
іноземного учасника	18
7. Кошти: українського учасника;	1,0
іноземного учасника	9,5

У даному році підприємство виробляло продукцію двох видів: верстати А, призначені для реалізації в Україні, верстати Б, які експортувалися за кордон (табл. 9).

Таблиця 9

Дані за видами продукції

Показник	Варіант		
	1	2	3
1. Річний випуск, шт.:			
верстати А	215	230	200
верстати Б	460	390	475
2. Повна собівартість одиниці продукції, тис. грн			
верстати А	23,0	24,5	25,8
верстати Б	17,5	16,0	13,1
3. Транспортні й інші витрати, пов'язані з експортом верстатів, грн/шт.	42	46	43
4. Ціна верстатів А на внутрішньому ринку (з урахуванням ПДВ), тис. грн/шт.	51,1	43,0	37,5
5. Зовнішньоторговельна ціна DAF верстатів Б, тис. євро/шт.	53,0	60,0	51,8

Відрахування в резервний фонд передбачені 15 % від чистого прибутку. Прибуток від іншої реалізації за минулий рік склала 200 тис. грн, а за поза-реалізаційними операціями мали місце збитки в сумі 80 тис. грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 11

Варто виходити з найпоширенішого порядку розподілу прибутку між засновниками спільного підприємства (СП) пропорційно часткам вкладу в статутний фонд.

У цей час пільгами з оподаткування прибутку за певних умов користуються тільки СП, що виробляють автомобілі й запасні частини до них, а також діючі на територіях вільних економічних зон і пріоритетного розвитку.

Суму прибутку, яку одержить українська сторона, можна розрахувати в такій послідовності:

1. Прибуток СП від реалізації продукції за рік.
2. Сумарний прибуток СП за рік.
3. Оподатковуваний прибуток СП за рік.
4. Податок на прибуток СП за ставкою 18 %.
5. Відрахування в резервний фонд.
6. Прибуток до розподілу.
7. Частка в статутному фонді СП (коефіцієнт):
  - вітчизняного засновника;
  - закордонного засновника.
8. Прибуток українського засновника за рік.
9. Прибуток іноземного засновника за рік.

Завдання 12

Визначити ефективність імпорту ліцензії, "ноу-хау" й устаткування для організації виробництва в Україні пристроїв числового програмного управління (ЧПУ), що поставляють на внутрішні і зовнішні ринки. Дані про щорічний їх випуск протягом 5 років, що почнеться із другого року, наведені в табл. 10. Курс євро згідно з НБУ складає 10,8 грн.

Таблиця 10

Вихідні дані

Показники	Величина показників
1	2
1.1. Річний обсяг випуску, тис. шт.	
1) пристрій ЧПУ типу А	
внутрішній ринок	549
експорт	69,5
2) пристрій ЧПУ типу Б	
внутрішній ринок	62,2
експорт	78,3

1	2
2. Ціна внутрішнього ринку з урахуванням ПДВ, тис. грн	
1) пристрій ЧПУ типу А	11,9
пристрій ЧПУ типу Б	17,1
2) зовнішньоторговельна, тис. євро	
пристрій ЧПУ типу А	17,7
пристрій ЧПУ типу Б	22,2
3. Повна собівартість виготовлення, тис. грн	
1) пристрій ЧПУ типу А	
внутрішній ринок	7,4
експорт	9,0
2) пристрій ЧПУ типу Б	
внутрішній ринок	10,9
експорт	14,5

Інші вихідні дані наведені в табл. 11.

Таблиця 11

Витрати на організацію виробництва продукції

Показник	Рік				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
1. Витрати на закупівлю ліцензії, "ноу-хау", відрядження фахівців, тис. євро	3 630	4 350	11 600	8 700	4 350
2. Витрати на придбання вітчизняного устаткування й будівельно-монтажні роботи, тис. грн.	39 150	53 650	—	—	—
3. Витрати на імпорфтне устаткування, тис. євро	5 800	4 350	—	—	—
4. Виторг від реалізації основних фондів або ліквідаційне сальдо, тис. грн	—	—	—	635	4 800

Завдання 13

Визначити ефективність імпорту ліцензії, "ноу-хау" й устаткування для організації виробництва в Україні пристроїв ЧПУ, що поставляються на внутрішні і зовнішні ринки. Дані про щорічний їх випуск, що почнеться із другого року, наведені в табл. 12. Курс євро згідно з НБУ складає 10,8 грн.

Вихідні дані

Показники	Величина показників
1. Річний обсяг випуску, тис. шт.	
1) пристрій ЧПУ типу А	
внутрішній ринок	609
експорт	71
2) пристрій ЧПУ типу Б	
внутрішній ринок	56,4
експорт	75,4
2. Ціна внутрішнього ринку з урахуванням ПДВ, тис. грн	
1) пристрій ЧПУ типу А	11,4
пристрій ЧПУ типу Б	16,5
2) зовнішньоторговельна, тис. євро	
пристрій ЧПУ типу А	18
пристрій ЧПУ типу Б	22,5
3. Повна собівартість виготовлення, тис. грн	
1) пристрій ЧПУ типу А	
внутрішній ринок	7,7
експорт	9,1
2) пристрій ЧПУ типу Б	
внутрішній ринок	11,2
експорт	13,6

Інші вихідні дані наведено в табл. 13.

Таблиця 13

Витрати на організацію виробництва продукції

Показник	Рік				
	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й
1. Витрати на покупку ліцензії, "ноу-хау", від-ряджання фахівців, тис. євро	3 630	4 350	11 600	8 700	4 350
2. Витрати на придбання вітчизняного устаткування й будівельно-монтажні роботи, тис. грн	39 150	53 650	—	—	—
3. Витрати на імпорфтне устаткування, тис. євро	5 800	4 350	—	—	—
4. Виторг від реалізації основних фондів або ліквідаційне сальдо, тис. грн	—	—	—	635	4 800

Методичні рекомендації до виконання завдань 12, 13

Інтегральний економічний ефект від придбання ліцензії:

$$E_{\text{Л}} = \sum_1^T (\Pi_t + \Pi_{\text{Ет}} - R_t - K_t + \text{Л}_t) \times (1 + E_{\text{Н}})^{t_{\text{р}} - t}, \quad (15)$$

де Π_t – прибуток у році t від реалізації зробленої за ліцензією продукції на внутрішньому ринку, що залишається в розпорядженні підприємства, грн;

$\Pi_{\text{Ет}}$ – прибуток у році t від експорту зробленої за ліцензією продукції, що залишається в розпорядженні підприємства, грн (валюта перерахована у гривню згідно з курсом НБУ);

R_t – величина платежу ліцензіарові в році t , грн (валюта перерахована у гривню згідно з курсом НБУ);

K_t – одноразові витрати в році t , пов'язані з освоєнням виробництва продукції, грн;

Л_t – виторг від реалізації основних виробничих фондів (ліквідаційне сальдо), що вибувають у році t , грн;

T – життєвий цикл заходу, роках;

$t_{\text{р}}$ – розрахунковий рік (0 чи 1);

t – рік, витрати й результати якого приводяться до розрахункового.

Ефективність придбання ліцензії й організації виробництва продукції оцінюється за допомогою коефіцієнта внутрішньої рентабельності проекту придбання ліцензії $E_{\text{в}}$, величина якого визначається з рівняння:

$$\sum_1^T (\Pi_t + \Pi_{\text{Ет}} - R_t - K_t + \text{Л}_t) (1 + E_{\text{в}})^{t_{\text{р}} - t} = 0. \quad (16)$$

Чим більше значення $E_{\text{в}}$, тим ефективніше рішення.

Іншим показником ефективності є період повернення одноразових витрат, пов'язаних із реалізацією даного проекту придбання ліцензії.

Рекомендована література

Основна

1. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учебник для вузов / под ред. проф. Л. Е. Стровского. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 824 с.

2. Временная типовая методика определения экономической эффективности создания и деятельности на территории СССР совместных предприятий. – М. : ТПП СССР, 1988. – 54 с.

3. Гайдучок І. Г. Спільні підприємства / І. Г. Гайдучок. – К. : Техніка, 1989. – 44 с.

4. Голубович А. Д. Экономический анализ деятельности совместных предприятий в машиностроении / А. Д. Голубович, Г. И. Микерин. – М. : Машиностроение, 1989. – 160 с.
5. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2003. – № 49. – С. 15–25.
6. Гофман Н. Ф. Основы внешнеэкономической деятельности / Н. Ф. Гофман. – М. : Санкт-Петербург, 2001. – 201 с.
7. Захаров С. Н. Эффективность внешнеэкономического комплекса (Методы обоснования и стимулирования) / С. Н. Захаров. – М. : Экономика, 1988. – 248 с.
8. Как купить и как продать товар на бирже. – М. : Бета-Фэйс Лтд, 1991. – 74 с.
9. Международный менеджмент : учебник / под ред. С. Э. Пивоварова. – СПб. : Литер, 2000. – 624 с.
10. Ноздрева Р. Б. Маркетинг: как побеждать на рынке / Р. Б. Ноздрева, А. И. Цыгичко. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 304 с.
11. Орлов П. А. Влияние вступления Украины в ВТО на эффективность экспортно-импортной деятельности отечественных машиностроительных предприятий / П. А. Орлов, Е. М. Крамарева // БИЗНЕС-ИНФОРМ. – 2004. – № 7–8. – С. 3–9.
12. Орлов П. А. Економічна та соціальна ефективність упровадження систем менеджменту якості на машинобудівних підприємствах / П. А. Орлов // Економіка розвитку. – 2007. – № 3 (43). – С. 62–65.
13. Орлов П. А. Менеджмент качества и сертификация продукции / П. А. Орлов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 304 с.
14. Орлов П. А. Научно-методический подход к оцениванию экономического эффекта от экспорта энергосберегающих машин и оборудования с учетом повышения точности определения затрат на их производство и сбыт / П. А. Орлов, А. Ю. Орлова // Социальная экономика. – Х., 2013. – № 1. – С. 123–130.
15. Орлов П. А. Оцінка економічної ефективності освоєння випуску нової продукції: теоретичні аспекти. Формування ринкової економіки / П. А. Орлов // Зб. наук. праць Сучасні проблеми теорії і практики маркетингу. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 105–113.
16. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – С. 112.
17. Попов С. Г. Внешнеэкономическая деятельность фирмы. Особенности менеджмента и маркетинга : учебное пособие / С. Г. Попов. – М. : Ось-89, 1997. – 176 с.
18. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 50. – С. 676.

19. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.91 № 959/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 377.
20. Про інвестиційну діяльність : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 47. – С. 1321–1359.
21. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 32. – С. 259.
22. Пунин Е. И. Ценообразование в международной торговле: теория и практика формирования цен в условиях научно-технической революции / Е. И. Пунин. – М. : Международные отношения, 1986. – 280 с.
23. Реутов В. Е. Международная инвестиционная деятельность : учебн. пособ. / В. Е. Реутов, А. С. Горда. – Симферополь : Феникс, 2008. – 335 с.
24. Рогожин В. Д. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. / В. Д. Рогожин, Л. В. Базалієва. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 194 с.
25. Сазонець І. Л. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / І. Л. Сазонець, Ж. М. Чабаненко, І. Ю. Приварникова. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – 367 с.
26. Синецкий Б. И. Внешнеэкономические операции: организация и техника / Б. И. Синецкий. – М. : Международные отношения, 1989. – 348 с.
27. Томсинов В. А. Внешнеторговые сделки. Практические рекомендации по составлению контрактов / В. А. Томсинов. – М. : ТАНТРА, 1994. – 272 с.
28. Хойер В. Как делать бизнес в Европе / В. Хойер. – М. : Прогресс, 1992. – 320 с.
29. Штумпф Г. Лицензионный договор / Г. Штумпф ; пер. с нем. – М. : Прогресс, 1988. – 244 с.
30. Фомичев В. И. Международная торговля / В. И. Фомичев. – М. : Инфра, 1998. – 286 с.
31. Філіпенко Т. В. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності : наук.-практ. посібн. / Т. В. Філіпенко. – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2006. – 151 с.

Додаткова

32. Ващенко В. В. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / В. В. Ващенко // Фінанси України. – 2000. – № 3. – С. 40–46.
33. Вольне-Руссет Э. Я. Планирование и расчет эффективности приобретения лицензий / Э. Я. Вольне-Руссет. – М. : Экономика, 1973. – 144 с.
34. Всеобщее управление качеством : учебник для вузов / О. П. Глукин, Н. М. Горбунов, А. И. Гуров ; [под ред. О. П. Глудкина]. – М. : Радио и связь, 1999. – 600 с.
35. Дахно И. И. Лицензированная торговля в системе международных экономических отношений / И. И. Дахно, Р. П. Кравец, В. Н. Лахно. – К. : Наук. думка, 1987. – 44 с.
36. Иммитгофф. Экспорт: право и практика международной торговли. – М. : Юридическая литература, 1993. – 320 с.

37. Кабушко Т. В. Встречная торговля: прошлое и будущее? (О современной практике и перспективе встречных операций в международной торговле) / Т. В. Кабушко, С. А. Пономарев. – М. : Международные отношения, 1989. – 180 с.
38. Киреев А. Л. Международная экономика / А. Л. Киреев. – М. : Международные отношения, 1997. – 416 с.
39. Левшин Ф. М. Мировые товарные рынки: методология изучения конъюнктуры / Ф. М. Левшин. – М. : Международные отношения, 1978. – 228 с.
40. Левшин Ф. М. Мировые рынки, конъюнктура и цены / Ф. М. Левшин, С. Б. Мухин. – М. : Междунар. отношения, 1987. – 128 с.
41. Методика определения экономической эффективности внешнеэкономических связей СССР. – М. : Госплан СССР, 1980. – 160 с.
42. Методические указания по организации и проведению конкурсного выбора иностранного партнера (международных торгов) при создании на территории СССР совместных предприятий. – М. : ВНИИВС, 1988. – 32 с.
43. Новый механизм внешнеэкономической деятельности и международного сотрудничества / под ред. И. Л. Иванова. – М. : Международные отношения, 1988. – 224 с.
44. Носова О. Прямые иностранные инвестиции в трансформационной экономике Украины / О. Носова // Экономика Украины, 2000. – № 5. – С. 47–52.
45. Масштабей В. Я. Пути повышения конкурентоспособности экспортной продукции (научно-технический аспект) / В. Я. Масштабей, Л. А. Желдкова, Т. П. Кутина. – К. : Наук. думка, 1985. – 98 с.
46. Рубан В. В. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні / В. В. Рубан // Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18 – 19 січня 2013 р.): У 2-х частинах. – К. : ГО "Київський економічний науковий центр", 2013. ч.1. – С. 106–109.
47. Сергеев А. Г. Сертификация : учебное пособие для студентов вузов / А. Г. Сергеев, М. В. Латышев. – М. : Издательская корпорация "Логос", 2000. – 248 с.
48. Смирнов М. А. Народнохозяйственный эффект экспортной деятельности / М. А. Смирнов. – М. : Экономика, 1983. – 128 с.
49. Совместные предприятия в практике международных экономических отношений. – М. : Внешторгиздат, 1989. – 120 с.
50. Современный макркетинг / В. Е. Хруцкий, И. В. Корнеева, Е. Э. Автухова ; [под ред. В. Е. Хруцкого]. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 256 с.
51. Типовые методические указания по определению целесообразности патентования советских изобретений за границей и подсчету экономической эффективности патентования / Госкомитет СССР по делам изобретений и открытий. – М. : Госплан СССР, 1979. – 58 с.
52. Ширяев Ю. С. Проблемы государственного регулирования внешнеэкономических связей / Ю. С. Ширяев // План. хоз. – 1989. – № 1. – С. 114–120.
53. Экономика и внешнеэкономические связи СССР. Справочник / под ред. И. Н. Устинова. – М. : Международные отношения, 1989. – 480 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Орлов Петро Аркадійович**
Рубан Вячеслав Валерійович

Відповідальний за випуск **Орлов П. А.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Маркова Т. А.**

План 2014 р. Поз. № 243.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 1,75. Обл.-вид. арк. 2,19. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*